

אורי אבנרי מנתח את משמעות השבר העדתי ניקמת הצ'חצ'חים

הגיבור האומלל של מערכת הבחירות היה בדרך, שהפליט בשיא המערכה את המילה האחת שאסור היה להשמיעה בשום פנים ואופן: צ'חצ'חים. היה זה, אולי, מעשה הכשל החמור ביותר בכל המערכה. אך כמו שאמר זיגמונד פרויד, **לכל מעשה הכשל יש סיבה.**

דודו טופר הוא בדרך מנוסה, והוא נותן לקהל מה שהקהל רוצה לשמוע. כישרונו של בדרך טמון ביכולתו לחוש ולנחש את רצון הציבור שלפניו.

כך עשה גם דודו טופר, כאשר עלה על הבמה הריקה בכיכר מלכיאבאל בתל-אביב, מול כמאה אלף בני קיבוצים ושאר אנשי "ישראל הטובה" שבאו מכל חלקי הארץ. לפחות 90% מן העומדים בכיכר היו אשכנזים. הוא רצה לפתוח את העצרת בדברים פופולריים, לחמם את ליבו של הקהל, לפני עלות ראשייהמיפלגה ע להבמה.

אז יצר את התמונה של "אנחנו" ו"הם" — אנחנו הטובים (קרי: האשכנזים) והם הצ'חצ'חים (קרי: בני "עדות המזרח").

הדברים לא היו גורמים לצהלה במקום, ולא היו מעוררים תגובה כה נועזת ברחבי הארץ, לולא היתה בהם מידה רבה של אמת. טופר פשוט אמר מה שכל אחד ידע בסתר-ליבו: שהמערכת בין המערך והליכוד הפכה במידה רבה מילחמה בין ישראל אשכנזית ובין "עדות המזרח".

אשמתו של טופר היתה תמונה ככך שהוא הפדיט, בקלות-ידעת של בדרך, במלים פשוטות וגסות, את אשר אמרו אחרים כשפת-צופן.

רולטה אשכנזית

באיזו נקודה החלה מערכת הבחירות של 1981 לקבל ציביון גיזעני מובהק? היה נדמה, תחילה, שזה קורה עם פרישתו של אהרון אבו-חצירא מהמפד"ל. הגנה הוקמה, סוף-סוף, רשימה ועדתית אמיתית, בראשות מנהיגים צפון-אפריקאיים אותנטיים, בני מישפחות מייחסות ומכובדות. הדבר צריך היה להביא לקיטוב לפתיחת הפצעים העדתיים.

אולם אבו-חצירא נכשל. יש סיבות לכישלון הזה, והן מחייבות ניי תוח. הוא לא הביא לשבר המצופה.

כמו כימעט תמיד בפוליטיקה, בא השבר במקום ובצורה שאיש לא ציפה להם. זה קרה בפתח-תיקווה, באסיפה של שימעון פרס.

כמה צעירים מקומיים, צ'חצ'חים במובן המקובל של מילה מיסותרית זו, הפריעו לפרס והתנהגו בצורה ביריונית מובהקת. זה קרה גם קודם לכן במקומות אחרים, כמו במימונה של עולי מארוקו, כאשר נזרקו על פרס עגבניות ושאר ירקות.

הפעם הנוצחה התמונה בטלוויזיה ובעיתונים. העם ראה ושמע את הקולות. בן-לילה תפס המערך, שהיה או במצב נואש, שהנה נמצא לו לפתע נושא מרכזי למסע-התעמולה הכושל שלו. היה לו מה לאמר, המיפלגות הקטנות יותר בצד הליברלי-השמאלי נגרפו בתאוצה זו, ונאלצו לחקות את המערך.

באותה עת זה נראה כה מובן מאליו, עד כי איש לא חשב על משמעות הדבר, אך יש על מה לחשוב. מדוע זה הפך נושא מרכזי? מדוע הרגישו ראשי המערך ותועמלניו מייד שהנה נמצא נושא המעורר תהודה עמוקה בציבור שלהם? איך זה קרה ששני המחנות נערכו מייד סביב הנושא הזה?

הנוקמים: בני "עדות המזרח" באסיפת בגין בת"א

השכונות היא להמוני עדות-המזרח, התומכים במנהיג הליכוד. סרטי הטלוויזיה, תצלומי העיתונות, הקולות ברדיו — הכל הצביעו לעבר אותו כיוון. אמנם דובר רק על "אספוסף" ועל "ההמון המשולהב", מבלי להעלות מילים בעלות משמעות עדתית ברורה — אך הכל ידעו מה מתחבא מאחורי מילות-צופן אלה.

זה מילא את מיפשי המערך, שהיו תלויים עד אז רפויים, ברוח חדשה. הספינה זזה. יתכן ששלושה, ואולי אף חמישה-שישה מנדאטים עברו למערך.

החלה היסטריה נגד "הביריונות", דובר על "פאשיזם", "חומייניזם", ההתרגשות גרפה עימה חלקים גדולים של הציבור, גם את אותם של המיפלגות הקטנות.

ההרתע הלבן

כ' אל מי פנתה תעמולה זו? את הצבים החשופים של מי היא גירדה? הפחדים הסתומים של מי התעוררו למראה הסרטים והתצלומים האלה? הדבר חייב להיאמר בבירור: **שג הציבור האשכנזי.**

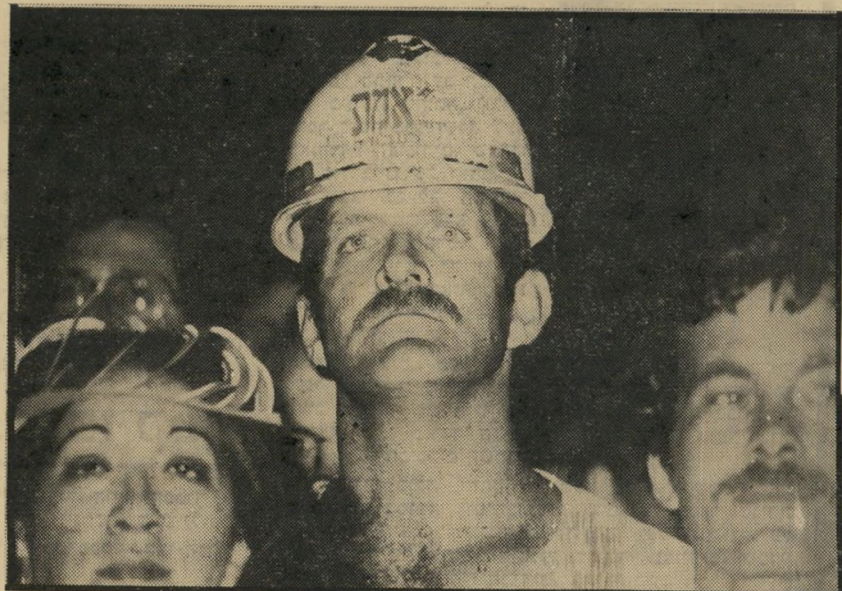
בארצות-הברית נפוץ המושג White Backlash, "באקלאש" הוא דימוי הלקוח מן הטבע: כאשר גל גשבר על החוף ומציף את החול, חוזרים ונסוגים המים אל הים. והנמשל: אחרי התעוררות השחורים בארצות-הברית, שתבעו בתוקף את זכויותיהם, בא "הגל החוזר" של הציבור הלבן, שהגיב על התופעה בזעם גיזעני אלים.

יתכן שבישראל מתאים יותר דימוי אחר: המכה החוזרת של הרובה, הנרתע והחובט בכתפו של היורה אחרי שגורה הכדור.

אני מצייע להעניק לתופעה זו את השם "הרתע הלבן".

הגיזענות של הצד האחד מזינה את הגיזענות של הצד השני. אחרי כל מחאה או התקדמות של עדות-המזרח, יש לצפות למכה-חוזרת של הציבור "הלבן", וזו מזינה, מצידה, את המרידות והתיסכול של "עדות המזרח".

החל בעצרת בפתח-תיקווה רכבה התעמולה של המערך על "הרתע הלבן" וניצלה אותו עד תום, מבלי לקרוא לילד בשמו המפורש. ממעמקי הלב של הציבור האשכנזי השתחררו כוחות גנוזים, בלתי-מודעים או מודעים-למחצה. המונים התלכדו סביב (המשך בעמוד 56)

הטובים: קהל אשכנזי בעצרת הבחירות של המערך

גם שימעון פרס לא יכול היה להעלות על דעתו כי מנחם בגין הטיל על "הצ'חצ'חים" לפוצץ את אסיפות המערך. פרס עצמו, או לפחות עורו, צריכים לדעת כי בריונות מסוג זה אינה פוליטית דווקא. היא שולטת כיום בארץ בכל השטחים.

הילדים של שכבות-המצוקה, המקופחות והמושפלות, רואים בביריונות זו ביטוי עצמי ונקמה במשפיליהם. הם מפעילים אותה בבית-הספר, באולמות-הקולנוע, על שפת הים, ברחוב, הם התרגזו על כי אשכנזי כמו פרס (אך לא אשכנזי כמו בגין) בא למימונה שלהם, כדי לנצלה למטרותיו. באסיפות פוליטיות הם רואים הודמנות-יפו לנקום במימסד הלבן, המזוהה בעיניהם עם המערך.

כאשר הגיב המערך בפרשת פתח-תיקווה בהתקפת-מחץ על "הביריונים של בגין", היתה הכתובת ברורה לגמרי. מבלי שאיש אמר זאת בפירוש, נרמז בכל האמצעים